

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY

JIŘÍ ZEMAN – AUTOR MÉHO REGIONU

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kateřina Kesslerová

Specializace v pedagogice, obor Český jazyk se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PaedDr. Jiří Staněk, CSc.

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 2. dubna 2014

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Děkuji panu PaedDr. Jiřímu Staňkovi, CSc. za odborné vedení, laskavý přístup a pomoc při psaní mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat panu Aloisi Křesalovi za cenné informace o Jiřím Zemanovi.

Kateřina Kesslerová

Obsah

1 Úvod	6
2 Jiří Zeman – portrét autora	8
2.1 Expedice Survival	9
3 Jiří Zeman – autor	12
4 Analýza vybraných textů.....	17
4.1 Kavalíři lásky, meče, slova a noci	17
4.2 Melantrichova 13 – Go West	25
4.3 Melantrichova 13 – Výlet na Křivoklát	30
4.4 Autobiografické prvky v románech Melantrichova 13.....	35
5 Jiří Zeman v širším kontextu.....	36
6 Závěr.....	37
7 Literatura a zdroje	39
8 Resume	41
9 Seznam příloh.....	42

1 Úvod

Téma bakalářské práce jsem si vybrala opravdu náhodně. Pan doktor Staněk vypsal téma „Autor mého regionu“ a mě to donutilo k zamyšlení se, zda se v oblasti mého bydliště nachází nebo narodil některý ze známějších autorů. Našla jsem několik jmen na internetu, ale nikdo mě nezaujal natolik, abych mu věnovala větší množství práce. Pak jsem narazila na Jiřího Zemana – muže mnoha tváří, v první řadě však spisovatele a dobrodruha, který se narodil v Teplicích, což je také mé rodné město. Příroda, dobrodružství a záhady mě vždy přitahovaly, a proto jsem se rozhodla pro téma Jiří Zeman – autor mého regionu.

Jiří Zeman se narodil v roce 1949 v Teplicích. Své dětství a dosavadní život však prožil v Praze. Nabízí se otázka, zda vůbec mohu spisovatele pokládat za regionálního. V jeho dílech nenajdeme jediný odkaz na Severočeský kraj. Pokud bych tedy měla autora zařadit do některého z regionů, jednalo by se o Prahu, poněvadž v románech *Melantrichova 13* (jak již název románů napovídá) se děj odehrává převážně v Praze. Tyto skutečnosti jsem bohužel při volbě tématu neznala, avšak doufám, že není velkou chybou zařadit autora do regionu Teplicka, poněvadž se zde narodil.

Jiří Zeman je velice běžné a rozšířené jméno. Existuje mnoho známých osobností se stejným jménem. V knihovně lze dokonce najít čtyři různé spisovatele s tímto jménem, z nichž se jeden zaobírá obdobnými tématy jako Jiří Zeman, o němž pojednává tato práce. To je také jeden z důvodů, proč pokládám za důležité spisovatele blíže představit.

Tato práce je tedy pokusem o souvislý text o Jiřím Zemanovi, neboť neexistuje žádné dílo, které by o tomto spisovateli pojednávalo. Z tohoto důvodu budu vycházet zejména z primární literatury. Důležitým zdrojem pro mě byla také korespondence se Zemanovými přáteli a spolupracovníky, malířem Aloisem Křesalou, Otomarem Dvořákem a Dagmar Mísařovou.

Nejprve představím portrét Jiřího Zemana. Některé internetové zdroje jsou totiž značně nepřesné, zavádějící a obsahují chyby. Jelikož je Zeman vášnivý cestovatel a dobrodruh, nebylo možné na něj sehnat žádný fungující kontakt. Základním východiskem pro portrét je tedy výpověď Aloise Křesaly, jenž byl spisovatelovým

přítelem a ilustrátorem některých jeho knih. V rámci portrétu bude také představena spisovatelova největší vášeň – pořádání expedice „Přežití (Survival)“. Na těchto výpravách do přírody se živí pouze tím, co je schopen si sám ulovit nebo nasbírat.

Další část pohlíží na Jiřího Zemana jako autora. Budou představena jeho díla, romány, turistické průvodce, časopisecká činnost a tvorba pod pseudonymem. V Zemanově tvorbě má také velké zastoupení prolínání historických souvislostí s fikcí a hledání skryté pravdy. Za důležité pokládám i představení děl, která nebyla kvůli neshodám s nakladatelstvím dosud vydána.

Následovat bude analýza vybraných textů, zabývat se budu zejména románovou tvorbou. Za základní lze označit oba díly *Melantrichova 13*. Název ulice v těchto dílech napovídá, že by se mohlo jednat o prózu s autobiografickými prvky. Další analyzované dílo bude román *Kavalíři lásky, meče, slova a noci*, ve kterém poukážu na spisovatelovu oblibu ve fikci a fantazii. V analýze se zaměřím na tematickou, kompoziční a jazykovou stránku děl a pokusím se vyhledat autobiografické prvky.

V závěru práce se pokusím Jiřího Zemana zařadit do širšího kontextu.

2 Jiří Zeman – portrét autora

Jiří Zeman se narodil 20. února 1949 v Teplicích. Své dětství však prožil převážně v Praze, v Melantrichově ulici.

Narodil se manželům Anně a Václavovi Zemanovým a má mladší sestru Pavlínu. Zemanův přítel, Alois Křesala tvrdí, že vztah s matkou byl zřejmě rozporuplný, poněvadž o ní nerad mluvil. Na otce byl však Jiří fixován. Otec brával malého Jiřího a jeho sestru často do přírody a naučil ho mnoho věcí. Díky tomu má Zeman obrovské znalosti přírody.

Jiří pochází z divadelního prostředí, a proto se zná s mnoha slavnými osobnostmi a hodně toho ví o starých filmových hvězdách.

Studoval uměleckou střední školu, poté se živil hlavně jako kulturní referent na rekreačních střediscích a spolupracoval také s Ostravským rozhlasem. S paní Dagmar Mísařovou natáčeli rozhovor do pořadu *Apetýt* a také do *Studia M* a *Domina*, což byly pořady pro děti a mládež. U paní Mísařové byl Zeman také hostem v pořadu *Host do domu*, na stanici Praha (dnes Dvojka).

Jiří Zeman měl mnoho známostí. V současné době je rozvedený. Má několik dětí s různými partnerkami, některé žijí v zahraničí.

Jiří Zeman je dobrodruh a cestovatel. Při svých expedicích *Přežití*, které pořádá, se živi pouze tím, co mu poskytne příroda. Na svých cestách jak po České republice, tak i do zahraničí nasbíral řadu unikátních záhadných, strašidelných či komických historek. Tyto historky si Zeman nahrával a po příjezdu se je snažil ověřit v odborné literatuře. Tak vznikají jeho články a příběhy například v magazínech *Věřte – nevěřte*, *Fantastická fakta*, ale také knihy, pojednávající o dosud neobjevených pokladech.

Zemanovi přátelé a spolupracovníci jej popisují jako přírodní živel, bohémského dobrodruha, který je plný energie a nápadů. Je to silná osobnost a dokáže si poradit ve složitých a vážných situacích. Je přátelský, zábavný a velkorysý. Žádný problém pro něj nebyl neřešitelný. Na druhou stranu byl v něčem nespolehlivý, zažil mnoho neobyčejných příhod, avšak při vyprávění byla tenká hranice mezi tím, co je ještě pravda, a co si Zeman vymyslel. Alois Křesala řekl, že Jiří byl tak trochu „Baron Prášil“, ale v zásadě zábavný člověk a kamarád.

2.1 Expedice Survival

Jiří Zeman je hlavně vášnivým dobrodruhem. Pořádá výpravy do přírody, při kterých se živí pouze tím, co poskytne příroda, tedy tím, co je možné si nasbírat: kořínky, poupata, lesní plody, houby, květiny, a tím, co si dokáže člověk ulovit nožem a holýma rukama. S sebou je možno vzít pouze pár základních věcí – spací pytel, nůž a zápalky. Produkty vypěstované civilizací jsou odmítány, tedy také zemědělské plodiny, šlechtěné ovoce a zelenina a podobně.

Jiřího Zemana lze pokládat za zakladatele Survivalu v Čechách. V roce 1979 ho propagoval v časopise *Mladý svět*, v rubrice *Táborový oheň*. První zmínka se objevuje v XXI. Ročníku č. 4, kde Jiří vyzývá případné zájemce k připojení se do výpravy. Tato první propagovaná expedice vyrážela ze Šumavy na trasu po horách kolem tehdejšího Československa, která měla celkem tři tisíce kilometrů. Cesta byla rozplánována na tři měsíce a vyráželo se 16. května 1979. Během cesty si píše deník a úryvky z něho publikuje opět v *Mladém světě*.

V XXI. Ročníku, č. 34 je záznam prvních zážitků z této expedice a také seznam lidí, kteří se výpravy zúčastnili – Luboš Šotolar (27 let, Brno), Dušan Duhonský (24 let, Chomutov), Josef Šustr (28, Brno), Jaroslav Nedvěd (20, Žatec), Eva Rybníkářová (21, Praha).

„První týden cesty máme za sebou. Hned od prvních dnů téměř neustále prší. Moc prima pocit, když člověk ráno vyleje vodu ze spacáku a hned zase promokne skrz. Kůži na nohou už máme pěkně zkrabatělou. Ani potápěči nevydrží pod vodou déle než tři dny, zajímalo by mne, jak by to lidský organismus i po psychické stránce vydržel. Až do Santovky (to jsou malé lázničky mezi Levicí a Bátovskou přehradou) jsme šli bez jakékoli mapy a krásně. Lidé jsou laskaví a všichni umí nádherně maďarsky. V Santovce je výborný pramen a začíná se mluvit slovensky. Od Bátovců pokračujeme již podle mapy do Štiavnických vrchů. Máme dojem, že když máme mapu, tak je o nás postaráno. To je ovšem náš největší omyl. V mapě – kromě barev a značek – nesouhlasí snad nic, to se někdo vyřádil. Jinak jsou Štiavnické vrchy jedny z nejkrásnějších hor a zároveň nejopuštěnějších. Téměř každou noc spíme u nějakého jezera, je jich zde požehnaně a jsou přenádherná.“¹

---

¹ Jirka, Santovka. Přežití (2) - start. Mladý svět, XXI. Ročník, č. 34, Praha: Mladá fronta, 1979, s. 31.

V čísle 36, téhož ročníku pokračuje v popisu expedice. Objevují se první problémy. Mezi členy skupiny dochází k výměně názorů, Neustále prší a výprava začíná bloudit. Všichni začínají být unaveni, mají potřebu se umýt a vyprat si. Nervozita se zvyšuje, ztrácí se mapy a jiné věci. Někteří členové výrazně pohubli, i přesto, že se občas poruší pravidla a koupí se něco k jídlu.

Poslední zmínka Jiřího Zemana o této exkurzi se objevuje v čísle 38. Název článku – ROZCHOD – napovídá, jakou cestou se výprava bude ubírat. Jiří Zeman zůstává sám a v expedici zřejmě pokračuje:

„Ráno odchází Dušan na rychlík do Tater. Po jeho odchodu mám názorové rozepře s Lubošem a Evou. V podstatě mi dávají všechno za vinu a tvrdí, že jsem to špatně zorganizoval a připravil. Eva se rozhoduje na první slušné silnici jet stopem rovněž domů. Luboš dnes jde desátý den o přísném půstu, takže splnil, co si předsevzal. V tom je tedy fantastický. Chce jet také domů. Povídám, že je mi to líto, ale jedno. Luboš tvrdí, že to je právě ten můj přístup ke všemu. Dáváme si sraz u Klenské přehrady., kde se však nesejdeme. Pokračuji až pozdě do noci dál. Spím nedaleko silnice v mračnu komárů, píšu si deník a je mi trochu smutno, že to takhle dopadlo.“²

Od počátku 21. století znovu Zeman pořádal tyto expedice. Na svých internetových stránkách³ nabízel možnost účasti na výpravách pro veřejnost. Základní bylo „Přežití na jeden den“. Jednalo se o jednodenní výšlap podél Labe. Účastníci zde získají základní informace a představu o exkurzích.

Dalším druhem exkurze je „Víkendové přežití v polských pohraničních horách“. Druhou možností víkendových tras je „Saské Švýcarsko a Lužické hory.

Týdenní výšlapy do hor jsou již určeny pro osoby zvyklé pohybovat se v horách. Nejsou ale náročnou alternativou, poněvadž je pro účastníky zajištěno ubytování v horském hotelu, kde mohou nabrat síly na druhý den, a polopenze. V tomto kurzu jde hlavně o získání nových zkušeností.

Pro pokročilé jsou určeny kurzy zahraniční. Prvním je „Vodácké přežití v rákosové džungli Dunajské delty“. Odjíždí se vlakem do přístavu Turcea a odtud se cestuje na člunech po ramenech a jezerech delty až k moři.

---

² Jirka, Slovensko. PŘEŽITÍ (4) - ROZCHOD. Mladý svět, XXI. Ročník, č. 38, Praha: Mladá fronta, 1979, s. 31.

³ <http://zemansurvival.wz.cz>.

Nejnáročnější a nejnebezpečnější expedicí je „Přežití v pampě a horách Paraguaye“. Této výpravě se mohou zúčastnit pouze zkušení lidé, kteří již absolvovali některý z předchozích kurzů, nejlépe Přežití v Dunajské deltě. Jedná se o fyzicky a psychicky náročnou výpravu.

3 Jiří Zeman – autor

Jiří Zeman napsal velké množství knih. Pro lepší přehlednost je rozdělím do několika kategorií podle jednotlivých žánrů, románová tvorba, turistická literatura, fakta a fikce a časopisecká tvorba.

Zemanovo dílo je velice rozmanité. Každá kniha je originál. Nejčastějšími tématy jsou záhady, tajemno, předtuchy a osudy slavných. Jiří Zeman se však také zajímá o přírodu, a proto v jeho tvorbě nechybí ani turistické průvodce.

Otomar Dvořák, který redigoval Zemanovy články například v časopise Fantastická fakta, prohlásil, že Zeman psal systémem „proud vědomí“. Sepsal veškeré svoje nápady, ale nezdržoval se odsazováním odstavců, mezititulky ani členěním textu na kapitoly. Dodal například sto stran jednolitého textu bez interpunkce a odstavců a pak už bylo na redaktorovi, aby text uvedl do správné podoby pro vytištění, poněvadž Zeman byl mezitím už opět nedostižný. Otomar Dvořák přiřadil Zemana k typu hrabalovských „pábitelů“ a jeho přístup k Jaroslavu Haškovi:

„Měl v sobě také něco z haškovského autora, který napíše na počkání článek o čemkoliv, když zrovna potřebuje na pivo, ale jindy je těžké z něj něco vymáčkout, ačkoliv termíny už hoří.“⁴

Protože je Jiří Zeman specialista na přírodu, rozhodl se samozřejmě napsat knihu o přežití v divoké přírodě. Tato kniha se měla jmenovat *ABC přežití – Survival* a měla být jakousi encyklopedií, která se podrobně zabývala problematikou přežití. Autor zde popisoval rostliny, které se dají jíst, jak upravovat různé druhy hmyzu, hadů a jiných zvířat, jaké nebezpečí může čtenáře čekat při koupání v Evropských vodách a jak se mu bránit. Ke knize byly přiloženy i recepty. Encyklopedie bohužel po neshodách s vydavatelem Rudolfem Chundelou nevyšla. Alois Křesala, který tuto knihu ilustroval, prohlásil, že ho mrzelo, že kniha nevyšla, poněvadž jí hodně věřil. Stalo se to zřejmě náhle, protože v knize *Melantrichova 13 – Výlet na Křivoklát* je v redakčních poznámkách uvedeno, že kniha *ABC přežití I.* byla „během posledního půlroku“ (rok vydání 2001) vydána. Podobně je to zřejmě s další nevydanou knihou *Slavné české nevěrnice a nymfomanky*, která pojednávala o významných českých svůdnicích naší historie.

---

⁴ Emailová korespondence s Otomarem Dvořákem.

V poznámce je také uvedeno, že do konce roku 2001 vyjdou ještě další Zemanovy knihy. Jednou z těchto knih bylo například dílo *Jan Žižka, Džingischán Evropy*. Kniha nesla motto „O husitství po pravdě“ a popisuje husitskou dobu zcela odlišně než školské učebnice. Hlavním tématem další nevydané knihy *Sněženkova 3095 – Mistr ztracené peníze* je neslučitelnost světa umělců – bohémů a „normálních lidí“. Nevyšla také ani pohádka *Jak se Hásek s Krakonošem pošcorpili*, ta měla být doplněna ilustracemi malíře Roberta Konečného. K vydání byl zřejmě připraven i třetí díl budoucí pentalogie *Melantrichova 13 - Prsa jako malinový puding*.

Plánované bylo i vydání knih *Krkonoše, brána smrti*, *Afrodisiaka v přírodě* a *Nás přece rakovina nedostane*, toto dílo je soubor alternativních způsobů léčení rakoviny. V plánu měl autor zřejmě i vydání dalších knih s tematikou hledání pokladů: *Výlety za nevykopanými poklady v okolí Prahy*, *Za nevykopanými poklady a tajemnem Prahy* a *Cestami vlků za nevykopanými poklady*.

Dále vydavatelství nabízelo knihy *Harry Jelínek a Felix de la Camára – králové českých podvodníků*, která vyprávěla o dvou slavných českých podvodnících a *České dějiny, oficiálně uznaná lež*, která pojednává o tom, jak vláda záměrně měnila naše dějiny a vytvářela národní hrdiny.

Žádná z těchto knih nebyla dosud vydána a to ani v jiném nakladatelství. V příloze knihy si však můžeme přečíst úryvky některých z těchto připravovaných knih, z čehož lze usoudit, že rukopisy těchto knih zřejmě existují.

Vydány měly být také další Zemanovy romány, které psal pod pseudonymem Alistair MacLean. Jsou to romány *Atentát na mrtvého muže* o atentátu na Klementa Gottwalda, *Žádný kříž, žádná koruna* z období bitvy války Jihu proti Severu, *Krev není voda* o honbě za pokladem v potopené válečné lodi. Žádný z těchto románů též nebyl vydán.

Románová tvorba

Melantrichova 13 – Go West (Otakar II-Michal Zítko 2000).

Melantrichova 13 – Výlet na Křivoklát (Chundela 2002).

Kavalíři lásky, meče, slova a noci (Adonai 2002).

Tyto tři romány budou podrobněji přiblíženy v Analýze textů.

Turistická literatura

Jiří Zeman napsal pro nakladatelství Akcent dva turistické průvodce, které čtenářům představují zajímavá území. Obě publikace jsou rozděleny do dvaceti nejzajímavějších tras, které jsou navrženy především pro pěší občasně i náročné turisty.

S batohem po česku, Praha a okolí (Akcent 2009.)

Tato publikace přibližuje čtenářům nejzajímavější turistické trasy v Praze a okolí. Na počátku publikace je uvedeno deset nejlepších vyhlídek na Prahu a její okolí. V prvním vydání se objevuje tisková chyba, kde je v obsahu uveden titulek „deset nejlepších vyhlídek na Krkonoše“. Dále následují Pravidla pohybu v přírodě, rozdělené zvlášť pro pěší turisty a pro cyklisty. Pak už autor popisuje jednotlivé trasy např. Kaňonem Divoké Šárky, Modřanskou roklí do Braníka, Rybníky na Rokytce a další. Každá trasa obsahuje informace o její délce a časové a fyzické náročnosti. Vždy je přiložena přehledná mapa a fotografie, jejichž autorem je také Jiří Zeman.

S batohem po Česku, Krkonoše (Akcent 2009).

Fakta a fikce

Jiří Zeman má oblibu v záhadách a historii. Na svých cestách sesbíral řadu informací o záhadách, nevykopených pokladech a tajemstvích, které se snažil doplnit studiem v knihovnách a archivech. Tak vznikaly knihy o nevykopených pokladech v Praze i jinde. Tato díla byla vytvořena na základě pravdivých výpovědí mnoha lidí, ale také na základě literární fikce a lidové fantazie.

Spisovatel pocházel z divadelního prostředí a díky tomu znal mnoho známých osobností, českých i zahraničních. Vyslechl si od nich mnoho vyprávění a na základě toho vznikla kniha Předtuchy slavných.

Za literaturu faktu lze označit díla *Hoj ty štědrý večere* a *Hody hody doprovody*, kde autor popisuje, jak se dříve slavily vánoční a velikonoční svátky v Praze.

Vyražte si o víkendu vykopat poklad (Adonai, 2000).

Předtuchy slavných (Adonai, 2001).

Praha – největší ostrov nevykopených pokladů (Akcent, 2005).

Hoj ty štědrý večere, aneb Jak se slavily Vánoce ve Staré Praze (Akcent, 2007).

Hody hody doprovody, aneb Jak se slavily Velikonoce ve Staré Praze (Akcent 2007).

Časopisecká tvorba

Jiří Zeman přispíval do mnoha časopisů. Jak už bylo řečeno, přispíval již v 70. letech svými články z deníku do časopisu *Mladý svět*, do rubriky *Táborový oheň*. O divoce rostoucích rostlinách, které můžeme jíst, psal pro přílohu časopisu *Rodokaps* v 90. letech. Jeho články lze vidět také v časopise *Koktejl* (6/2004), článek se nazývá *Přežití v přírodě* a Zeman zde zdůrazňuje základní podmínky pro přežití. Jako zásadní považuje psychickou odolnost proti stresu. Je důležité z mysli vymanit strach a pocit ohrožení a beznaděje. Tomu napomáhá mít povědomí o základních praktických znalostech, které umožní v kritických podmínkách přežít. Mezi tyto znalosti patří informace o střeše nad hlavou, jak si sehnat vodu a potravu, umění orientovat se a odhadnout vzdálenosti.

Další článek v témže časopise (2/2003) pojednává o obdobných informacích o přežití a je doplněn ilustracemi Jiřího Zemana a Olgy Hurajové.

Svými znalostmi přispěl Zeman i do časopisu *21. století* (listopad 2003), článek se jmenuje „*Budeme se žít housenkami?*“ a je téměř totožný se článkem v magazínu *Věřte – nevěřte* č. 5: „*Nejchutnější pečínka je pečený červ*“. V časopise *21. století* můžeme vidět fotografie Jiřího Zemana při lovení a požívání hada.

Pro časopis *Reflex* (19/2004) napsal článek o Vyšehradských jezdcích, který můžeme najít též v knize *Praha – největší ostrov nevykopaných pokladů*.

Jiří Zeman je autorem šestidílného magazínu *Věřte – nevěřte*. Nakladatel Ivo Železný tím chtěl navázat na stejnojmenný pořad, který v té době běžel v televizi. V každém můžeme najít několik příběhů. Některé z nich jsou inspirovány pravdou, některé jsou vymyšlené autorem. Na konci každého dílu, je většinou prozrazeno, které příběhy jsou fikce a které ne. Autor však čtenáře rád napíná a pravdu o některých příbězích sděluje až na začátku dalšího čísla.

Postupně se v magazínu dozvídáme, kdo je Jiří Zeman a čím se zabývá. Jsou zde publikovány i některé jeho znalosti a zkušenosti s přírodou. Součástí magazínu jsou i předtuchy slavných, které později vyšly i jako samostatná kniha. Magazín je doplněn nezaměnitelnými ilustracemi malíře Aloise Křesaly.

Šéfredaktorem tohoto magazínu byl pan Otomar Dvořák, se kterým Zeman spolupracoval také v redakci časopisu „*Fantastická fakta*“. Zemanovy články si můžeme přečíst též v *Magazínu záhad – Fantastická fakta*, který vznikl pro delší články, které se do obyčejných časopisů nevešly. Zeman přispíval do magazínu č. 1/1998 články

Krvežiznivé oko bohyně zla a *Poklady a záhady Země české* a do čísla 4/1999 vyprávěním o *Mezičlánku mezi lidmi a upíry*. Další čísla magazínu jsem bohužel neměla k dispozici, Jiří Zeman však mohl přispívat i do dalších vydání magazínu.

Tvorba pod pseudonymem

V 90. letech psal Jiří Zeman pro nakladatelství Ivo Železný a šéfredaktorem Ing. Vladimírem Mátleem byl přesvědčen o tom, že by si měl zvolit pseudonym. Zvolen byl pseudonym Alistair MacLean, pod kterým Zeman publikoval romány v časopise *Rodokaps*. Některé z těchto románových příběhů vyšly jako samostatné knihy. Román *Zastřelili anděla* (*Chundela a comp. 2002*) popisuje situaci v Americe po Občanské válce, kdy bylo dobyté území drancováno armádou. Jsou zde odhaleny málo známé praktiky americké politiky. *Krev Werwolfů* (*Chundela a comp. 2002*) je román o největší loupeži všech dob, kterou zorganizovala německá rodina klanu Werwolfů. Román *Bez šance* (*Chundela a comp. 2001*) se odehrává ve Vietnamu začátkem osmdesátých let a vypráví o útěku plukovníka ze zajetí, ze kterého jej vysvobodilo komando Zelených baretů.

Reakce na pseudonym nejsou zrovna pozitivní. Alistair MacLean byl britský spisovatel, který zemřel v roce 1989, tedy několik let před tím, než si Zeman zvolil toto jméno jako pseudonym. Někteří tvrdí, že volba takového pseudonymu je urážkou díla britského spisovatele a podvod.⁵ Záměrem pravděpodobně bylo opravdu přitáhnout pozornost na Zemanova díla.

---

⁵ DATABAZEKNIH. Jiří Zeman. Databazeknih.cz, [online].
Dostupné z: <http://www.databazeknih.cz/autori/jiri-zeman-11554> [2014-03-02].

4 Analýza vybraných textů

4.1 Kavalíři lásky, meče, slova a noci

Tato kniha je soubor apokryfů o životech a skonání několika osobností, které můžeme znát z historie: krále pařížského podsvětí – zloděje Cartouche, francouzského renesančního básníka Françoise Villona, spiritisty a alchymisty Alessandra Cagliostro a pistolníka z Divokého Západu, Jaye Jakobse. Zeman se nevyhýbá sarkasmu ani ironii. Historické události jsou doplněny autorovou fantazií. Vedle sebe jsou stavěny příběhy osobností, jejichž charaktery jsou od sebe na první pohled odlišné. Mají však jedno společné – svůj konec. Všichni čtyři zemřou kvůli lásce.

V jednotlivých románech autor uplatňuje chronologický a retrospektivní kompoziční postup. Vyprávění probíhá er-formou, vypravěč je autorský a stojí mimo svět všech postav.

První příběh nese název *Cartouche – rytíř neřesti a lži*. Louis Dominique Cartouche byl král pařížského podsvětí, vůdce banditů ve Francii v 18. století. Vyrůstal v bednářské rodině chudších poměrů a v dospělosti se měl také stát opravářem a výrobcem sudů. Jednoho dne se však nevrátil domů. Za pár let ho jeho otec našel v jedné nemocnici. Ukázalo se, že Louis utekl s cikánkou a několik let žil ve společnosti potulných cikánů.

Cartouche začal pracovat s otcem. Daleko více než práce ho ale zajímala dívka, která každý den procházela kolem bednářské dílny. Jmenovala se Toiton, byla to švadlena a bydlela ve stejné ulici. Když s ním Toiton navázala hovor jako první, Cartouche jí hned vyznal lásku, dívka mu však dala podmínku, musí pro ni přijít oblečený jako pravý kavalír. Přestože Cartouche pracoval, nevydělával mnoho, a proto si nemohl pěkný oblek dovolit. Svůj problém vyřešil krádeží peněz z otcovy pokladny.

Jejich vztah trval do doby, kdy Cartouche vybral celou pokladnu. Toiton ho bez peněz odmítla a podvedla ho. Když se zrazený a nešťastný vracel zpět domů, za dveřmi slyšel, že jeho otec zjistil, že jej okrádá a přivedl na něj biřice. Pochopil, že se nemůže vrátit a utekl.

Cartouche zanevřel na ženy a rozhodl se krást. Do cesty se mu připletl Galichon. Byl to také zloděj, obdivoval Cartouchovu hbitost a šikovnost a nabídl mu spolupráci, kterou mladík přijal. Galichon jej zavedl na ostrov L Cité, který byl sídlem podsvětí, nabídl mu bydlení a představil mu svou ženu a dceru Mariannu, se kterou se Cartouche v zápětí oženil. Jejich vztah netrval dlouho, Galichona při jednom vloupání chytili a

mučili takovým způsobem, že prozradil svého komplice. Cartouchovi se však podařilo utéct, svoji ženu však již neviděl. Díky jednomu policejnímu kapitánovi se dostal do armády.

Po návratu z regimentu vzal Cartouche „spravedlnost“ do svých rukou. Vytvořil tajnou armádu, organizované podsvětí. Měl zvědy na různých místech a díky tomu se mu v okrádání velice dařilo. V této době potkal svou další lásku – cikánku Venuši, se kterou se oženil a čekal prvního potomka. Jednoho dne ho ale omrzela a zamiloval se do mladší dívky, která se jmenovala Marie-Antoinette. Zrazená Venuše se spojila s Duchalem – jedním z manželových lupičských kolegů. Rozhodli se Cartouche udat. Tentokrát neunikl a dostal se do vězení. Přes všechny prohřešky byl lidu i soudu sympatický. Přesto se rozhodl jednoho dne z vězení uprchnout. Byl opět chycen a odsouzen k smrti. Cartouche se uklidňoval tím, že tajná armáda ho na poslední chvíli zachrání. Jeho muži mu však nepomohli, měli strach a zálsok na jeho místo velitele. Cartouche na poslední chvíli všechny udal a po té byl popraven.

Villon – Básník všech stránek života, takový je název druhého románového příběhu. Ten se skládá z několika částí. V první části se objevují tři postavy, prefekt, kapitán Rezognac a paní Agnes Duroc. Rezognac přichází k panu prefektovi na rozkaz krále a měl by u prefekta sloužit. Prefekt Rezognacovi vypráví o jeho předchůdci. Poté do pokoje vstoupí Agnes, oba dva se jí dvoří. U jídla a vína paní Duroc vypráví o svém dětství na venkově a minulosti. Byla zamilovaná do chlapce jménem Antoine. Jeho otec ale na něj poslal pacholky a ti jej zabili. Poté se dostala do Paříže již jako manželka starého muže, Durroca. Ten byl žárlivý a Agnes týral. Když už se téměř rozednívalo, Agnes se odebrala do svého pokoje a prefekt dal Rezognacovi zvláštní rozkaz. Měl jít za ní do pokoje a milovat se s ní, být k ní něžný a milý. Musí si ale pospíšet, Agnes bude druhý den popravena. Zabila svého tyranského manžela.

V další části příběhu se ocitáme v restauraci U Šišky, do níž zavítají tři muži, Bafine, Montigni a Gui Tabarine. Rázná hostinská Adrien je ve své hospodě nerada vidí, protože většinou přichází bez peněz. Po chvíli do krčmy přicházejí dva neznámí muži. Shánějí se po Villonovi, mají rozkaz ho zabít kvůli nesplaceným dluhům. Villon se však v Paříži již dlouho neobjevil. Na první pohled si s místními nesednou a dojde ke rvačce. V tu chvíli přichází pan prefekt s vojáky. Muži před nimi utečou. Prefekt se také shání po Villonovi a vyhrožuje hostinské, že pokud Villona neudá, přijde o hospodu. Adrien přísahá, že se tam básník zatím neobjevil a slibuje prefektovi spolupráci.

Potkává své tři přátele. Bafino, Tabarine a Montigni Villona varují před tím, že je hledán zabiják a policíí. Villon si z toho nic nedělá, v hlavě má pouze dívku, do které se zamiloval. Zajímá ho pouze ona a svoboda. Jeho přátelé dostali od Rezognaca tip na vyloupení fary, nabízí Villonovi podíl, pokud jim pomůže. Ten nakonec souhlasí, protože potřebuje peníze pro svou lásku. Je to léčka, na faru vniknou vojáci spolu se dvěma zabijáky s hospody. Ve rvačce umírají Bafine a Tabarine. Montigniho časem chytí a popraví, jen Villon se ztratil a nikdo ho nemohl najít.

V poslední části rozmlouvá prefekt s Rezognancem, dává mu za vinu, že Villon uprchl. Tvrdí, že se stejně Villon udá sám, protože nevydrží být navždy osamělý a na útěku. Měl pravdu, Villon se nechal zatknout. Prefekt proti němu nashromáždil falešné důkazy a dokázal zmanipulovat Rezognaca k tomu, aby Villona bodl nožem a zabil. Poté prefekt zavraždil Rezognaca, protože si ho nevážil. Villona jako básníka obdivoval, ale musel se mu pomstít. Villon svedl totiž prefektovu ženu a zničil život jí i prefektovi.

Další příběh *Cagliostro – vládce času a duší žen* pojednává o italském hraběti a věštci Alessandru Cagliostrovi. Hlavní postavou je Lorenza Feliciani, ta v kavárně potkala neznámého muže. Okamžitě jím byla okouzlena. Když odcházel, nabídl Lorenze své rámě a ta jako omámena přijala. Vzala ho do svého domu, kde se celou noc milovali. Ráno, když se probudila, muž už byl pryč. Když si později prohlížela staré rodinné obrazy, viděla stejného muže na obraze po své prababičce Kláře. Za nějaký čas navštívila kostel San Salvatore, kde potkala tajemného muže, který na ni upřeně zíral. I po příchodu domů měla Lorenza strach a neustálý pocit, že ji někdo pozoruje. Každý den na ni muž čekal u kostela.

Jednoho dne se v kostele zdržela déle a vědomí, že bude muset odcházet za tmy kolem muže, jí nahánělo strach. Napadlo ji, že by mohla proklouznout malými postranními dvířky. Když tak chtěla učinit, muž jí oslovil. Řekl, že před ním neuteče a ani utíkat nemusí. Nemusela se ho bát, řekl jí, že ve hvězdách je souzeno, že k sobě patří a měli by se vzít. Lorenza byla jako omámená a souhlasila. Hned po svatbě měli odjet do Benátek, poněvadž Balsamo byl pověřen kardinálem tajnou misí.

V Benátkách Lorenza prožívala krásné a vášnivé chvíle se svým manželem. Nevěděla, co ale Balsamo dělá, pokud není s ní, co je náplní jeho práce. Časem jí začal zasvěcovat do svého tajemného života. Bral ji s sebou na své seance, kde ji uspal. Po probuzení si nikdy nepamatovala, co se s ní dělo. Neodvažovala se manžela zeptat, na to ho moc milovala.

Jednoho dne se nedopatřením dostali do vězení. Balsamo byl podveden markýzem d'Agliaty, který mu ukradl dopisy, za které si nechal vyplatit zlato na Balsamovo jméno. Díky přímluvě vlivných přátel a pádným důkazům však byli propuštěni na svobodu. Balsamo se však toužil zloději pomstít. Okamžitě se chtěl vydat po jeho stopách. To se ale nestalo, Lorenza svého manžela zradila, Balsama zavřeli a byl odsouzen k smrti.

Poslední příběh *Jay Jackobs – Muž jedné pravdy*, vypráví o pistolníkovi z Divokého západu. Jay zabíjí osoby, na které je vypsána odměna, to je jeho živobytí. Jednoho dne se stane svědkem vyloupení banky a radní ho pověří tím, aby bandu zlodějů za vysokou odměnu zavraždil. Jenže vůdcem lupičů je Jayův přítel plukovník Jeff Saylor. I přesto s obchodem souhlasí, nejprve má ale v plánu zabít jiného hledaného, Duffa Cobba, který měl na svědomí také loupež. Cobb se schovával na farmářském statku, kde ho Jay rychle vystopoval. Než se ho ale pokusil zabít, vedl s ním rozmluvu o vině a nevině. V tu chvíli Cobba zastřelil jiný zabiják, který toužil po odměně.

Jay se zamiloval do Cobbovi manželky Lorny. Ona mu sympatie opětovala, protože svého manžela si vzala jen z rozumu. Když se na farmě milovali, vtrhla tam Saylorova loupežnická banda a žádala o úkryt a střechu nad hlavou. Saylor Jaye okamžitě poznal a byl rád, že vidí svého jediného přítele. Jay byl ale čestný a Saylorovi prozradil, že je na seznamu osob, které musí zabít. V tu chvíli na farmu začali útočit pistolníci, které najal radní a vedoucí banky. Saylor si s Jayem několikrát vzájemně zachránili život. Před smrtí zachránil Saylor také Jayovu milou Lornu.

Po přestřelce z jednoho z umírajících pistolníků zjistili, že farma byla terčem hlavně kvůli Jayovi, kterého se radní chtěli zbavit, protože znal už mnoho informací. Saylor se s Jayem rozloučil jako s přítelem, přestože ho chtěl původně zabít a vydal se se svými lidmi na útěk. Jay si však stál za svým slovem, které dal radnímu a chystal se vydat za Saylorem a chtěl ho zabít. Lorna se mu to snažila vymluvit, protože Saylor jim oběma zachránil život. Jay ji nechtěl poslechnout a proto ho Lorna zastřelila.

Charakteristika hlavních postav

Myšlení a charakteristiku postav Zeman většinou detailně vykresluje. Jejich vlastnosti však přímo nepopisuje. Čtenář je schopen vytvořit si o postavě vlastní obrázek z toho, jak se postava chová a jakým způsobem řeší konflikty. V díle *Kavalíři lásky, meče, slova a noci* autor pojednává o skutečných historických osobnostech. Zeman pohlíží na osud těchto osobností z jiného úhlu, než jak o něm pojednává historie.

Cartouche (*Cartouche – rytíř neřesti a lži.*)

Cartouche, přestože je to zloděj a později i vrah, působí na čtenáře jako kladná postava. Do složité situace se dostal hlavně kvůli ryzí lásce k Toiton. Po tom, co ho dívka zradí, stává se cynickým, zanevře na ženy a chce je jen využívat. Tento postoj mu dlouho nevydrží, dokáže se prudce a horoucně zamilovat znovu. Stejně rychle se však dokáže odmilovat, pokud potká jinou dívku, o níž si myslí, že je ta pravá. Čtenář mu to nevyčítá, je to hon za pravou, životní láskou. Stává se slavnou, obecně známou osobností, idolem všech žen.

Je velitelem zlodějské organizace, ví, že bude navždy pronásledován, přesto je jeho největším snem poklidný život se svou láskou a dětmi. Je to typická romantická postava, která bojuje proti autoritám a bojuje za lásku. Cartouchův konec není šťastný, avšak odchází hrdě a s úsměvem.

Francois Villon (*Villon – Básník všech stránek života*)

Básník není kladným hrdinou. Hodně lidí chce jeho hlavu za to, že si od nich vypůjčil peníze a své dluhy nesplácí. Je také velký smilník. Hodně lidí ho nemůže vystát, ale přesto k němu chovají jakousi úctu, obdiv. Takto se o něm vyjádří hostinská Adrien:

„Svině k pohledání, ale i k pomilování. Král snů a slibů. Princ oblbování, gentleman okamžiku, stavitel iluzí. Ježíšek prchavého okamžiku štěstí a pošťák trvalého neštěstí.“⁶

Villon je snílek a romantik. Je mu jedno, jak bude pokračovat jeho život, zda bude uvězněn nebo zemře. Jediné, co ho zajímá je dívka, do které se zamiloval. Má v hlavě jen ji. Myslí si, že ji musí zahrnout drahými dary, a proto se vrhá do nebezpečí.

Svoboda má pro Villona specifický význam. Nevadí mu, že je zavřený ve vězení, nezáleží na tom, kde se nachází nebo kam může cestovat. Důležité je pro něj to, pokud může psát a snít.

Své problémy, to že krade a zabíjí lidi, svaluje na Boha. Nechápe, proč se mu tak mstí a věří, že pokud by poznal svého otce, všechno by bylo jiné. Touží po poklidném, spořádaném životě. Chce *„chvilku žít tak, jak se má.“⁷*

---

⁶ ZEMAN, Jiří. Kavalíři lásky, meče, slova a noci. Villon – básník všech stránek života. Praha: Adonai, 2002, s. 74.

⁷ Tamtéž, s. 81.

Prefekt (*Villon – Básník všech stránek života*)

Pan prefekt považuje za nejdůležitější pravdu. Jedná se ale o pravdu, která je v zájmu státu – zákon. Zákon může být k někomu nespravedlivý, ale pořád je to nejvyšší, co prefekt uznává. Příkladem může být poprava paní Agnes Durroc, prefekt by ji mohl zachránit, ale neudělal to. A ani nechtěl.

Svoje jednání považuje za správné. Myslí, že jedná jen pro dobro státu. Není tomu tak. Uvnitř ho sužuje nenávist k Villonovi, protože mu svedl manželku a zničil život jim oběma. Mstí se básníkovi pod záštitou konání toho nejlepšího pro krále. K mrtvému Villonovi praví:

„Dvě, tři hodiny, na které sis už nikdy nevzpomněl, zničily dva životy. Do té doby jsem byl šťastný čestný muž a rytíř, jak se patří. Od té chvíle jsem jen policista a prefekt.“⁸

Cagliostro (*Cagliostro – vládce času a duší žen*)

Tajuplný a charismatický muž, který si šel za svým. Byl rázný a panovačný. Rozhodl se, že bude mít Lorenzu, že ho bude milovat a tak tomu bylo. Dopomohla k tomu jeho krása a spanilost, ale také absolutní odhodlání. Byl nekompromisní, co řekl, to se muselo stát. Nebyl příliš mluvný. Lorenza toho o něm moc nevěděla. Pocházel z mileneckého vztahu a jeho vysoko postavený otec ho nemohl uznat jako svého syna. Balsamo neměl žádný domov, hodně cestoval a často se stěhoval.

Byl milujícím manželem, Lorenza mu však musela slíbit, že ho bude za každé situace následovat a že *nebude mít jinou vůli než jeho.*⁹ Za to slíbil, že se udělá všechno pro to, aby byla spokojená. Když se ho Lorenza ptala na tajemné rituály, které s ní prováděl, snažil se jí odpovídat složitě a konejšivě, aby se dál nevyptávala. Nikdy nebral vážně její otázky nebo připomínky.

Po tom, co byl obelstěn markýzom d'Agliaty, toužil po pomstě, byl plný vzteku a projevila se i jeho temná stránka, která Lorenzu děsila. Když zjistil, že zrádcem byla jeho žena, pomátl se na rozum.

---

⁸ ZEMAN, Jiří. Kavalíři lásky, meče, slova a noci. Villon – básník všech stránek života. Praha: Adonai, 2002, s. 110.

⁹ ZEMAN, Jiří. Kavalíři lásky, meče, slova a noci. Cagliostro – vládce času a duší žen. Praha: Adonai, 2002, s. 116.

Lorenza (*Cagliostro – vládce času a duší žen*)

Lorenza je nejprve vystrašená a neznámého muže se bojí. Když jí ale Cagliostro řekne, že se ho bát nemusí, je jím naprosto okouzlena. Zasvětil mu okamžitě svůj život. Bez rozmýšlení souhlasí, že se za něj provdá a ihned po obřadu s ním odjede do Benátek. Rodičům nic neřekne, neví, jak by své počínání vysvětlila. Neobává se Balsamovi slíbit, že ho bude vždy následovat a bude mu navždy patřit.

Svého manžela velice milovala a zažívala s ním krásné chvíle. Mrzelo ji ale, že s ní Balsamo nehovoří. Postupem času začala být zasvěcována do Balsamových tajemných seancí, ani o nich ale neměla žádné informace. Byla zhyponotizována a nevěděla co se s ní děje. Její děs se stupňoval. Nakonec ze strachu svého manžela zradila a udala.

Jay Jakobson (*Jay Jackobs – Muž jedné pravdy*)

Jay je muž, který si na živobytí vydělával tím, že zabíjel lidi, na které byla vypsána odměna. Jednal za právo a spravedlnost, nebo si to alespoň myslel. Byl chladný zabiják, nezajímala ho pravda, schovával se za rozhodnutí policie. Plnil pouze svůj úkol. Při rozhovoru s Cobbem působí naivně. Věří, že když bude souzen, spravedlnost si ho najde. Ve skutečnosti však radní, policie a soud jsou ti, kdo okrádají druhé.

Jay se zamiluje na první pohled do Lorny, ve skrytu duše touží po poklidném životě s životní láskou a dětmi. Rozhodne se, že se zabíjením skončí hned, jak splní poslední „zakázku“. Jay jde za svým cílem za každou cenu, i přesto, že jeho příští oběť je jeho jediný přítel, který chvíli před tím zachrání život jemu i Lorně. Je zastřelen svojí milou a umírá v rozporuplných pocitech. Nechápe, proč ho Lorna střílila.

Charakteristika prostředí a času

Prostředí je v jednotlivých příbězích různé. První dva se odehrávají v hlavním městě Francie, v Paříži, příběh Cagliostro v Itálii, nejprve v Římě a později v Benátkách. Poslední je prostředí Divokého západu v Americe. Jedná se tedy o prostředí reálné.

Postavy se často ocitají v hospodách, penzionech nebo krčmách. Důležitým místem je ve vyprávění o Josefu Balsamovi kostel, kam se Lorenza chodívá modlit a schovávat před tajemným mužem. Román o Jayovi Jakobsonovi se odehrává v typickém prostředí Divokého západu – banky, ranče s kovboji, kabarety. Kolem se prohánějí muži na koních a na pořádek zde dohlíží radní a vláda USA.

Své místo mají v románech i tajemná zákoutí, temné kobky a vězení. V příběhu Cartouche je to podzemní labyrint u vězeňského špitálu, v případě Galiostro tajemné

sklepení, kam se tajně vydává Lorenza ukrást dopis svému manželovi. Villon se objevuje ve vězeňské cele, která však pro něj není nelibým místem.

Čas je určen pouze v první příběhu o rytíři Cagliostrovi, autor zde zmiňuje přímo rok, 1709 a později rok 1731. V ostatních románech již čas není upřesněn, lze jej ale odvodit pokud jsou čtenáři známy historické souvislosti.

Popis prostředí většinou nezachází do přílišných detailů, autor se zaměřuje spíše na popis a charakteristiku postav. Přesto je prostředí charakterizováno do takové míry, že je čtenář schopen si jej živě představit, čímž se děj umocňuje:

„Saloon byla stejná ratejna jako všechny podobné saloony, bary a hospody v tomhle kraji. Nic příjemného pro život, ale prima k přežití, aby člověk zapomněl na to, v jakém je srabu a že život je vlastně pomsta páchaná na většině lidí.“¹⁰

Jazyková stránka díla

Autor používá převážně spisovný jazyk, nevyhýbá se ale ani obecné a hovorové češtině a to nejen v dialogu. Co se týče stylu, často se v textu objevují archaismy a historismy, což je pro historický román nezbytné. Autor se nebrání ani používání vulgarismů, ty svou expresivitou přitahují pozornost čtenáře:

„Jay pozoroval šlapky, které postávaly nebo seděly u baru a vybíral si, se kterou si to půjde rozdat, než se půjde vykoupat, aby se nemusel mýt dvakrát“¹¹

...

„A zrovna, když se její obsah snažil vysypat do zad tomu bastardovi, co ho mlátil flaškou do ruky, holka, s níž si chtěl Jay pošpásovat, vykřikla.“¹²

Vedle těchto hovorových a nespisovných vyjádření autor mnohdy používá vyšší umělecká až poetická vyjádření. Na takovýchto kontrastech stojí jazyková stránka celého Zemanova díla.

„Ztratil jsem tady od prvního okamžiku, co jsem vás spatřil, své srdce, a už nikdy ho nechci najít, pokud mi ho sama nepodáte“¹³

---

¹⁰ ZEMAN, Jiří. Kavalíři lásky, meče, slova a noci. Jay Jakobs – muž jedné pravdy, Praha: Adonai, 2002, s. 138.

¹¹ Tamtéž, s. 139.

¹² Tamtéž, s. 139.

¹³ ZEMAN, Jiří. Kavalíři lásky, meče, slova a noci. Cartouche – rytíř neřesti a lži, Praha: Adonai, 2002, s. 8.

...

„Byl jsem hluboce přesvědčen o tom, že Vaše Výsost je šlechticem nejen podle rodu. Děkuji, že jste přišel, princí. Budu Vám dlužen krásnou vzpomínku.“¹⁴

...

„Ale proč ho hned zavírat? štkala matka.“¹⁵

Důležitým odkazem jsou i slova, použitá v názvu díla. Slova *kavalír, láska, meč a noc* jsou použita v každém z příběhu a to ve velkém zastoupení. Zejména v příběhu o Cartouchovi je slovo kavalír použito celkem pětkrát, jednou dokonce i spojení „kavalír noci“. V ostatních románech již tak vysoké zastoupení není, každé ze slov je však vždy použito minimálně jednou.

Často je v přímé řeči použito oslovení „hombre“. V překladu ze španělštiny toto slovo znamená *člověk, muž* a též spojení *Ty bláho!* nebo *Člověče!*¹⁶ V případě Zemanova díla má však toto oslovení spíše hanlivý charakter. Vedle tohoto oslovení autor užívá i jiná hanlivá slova (například *ksichte, sralbotko, skřete, křupane* aj.).

„Jaký bude vklad, hombre?“ zeptal se chladně Offer, neboť k obavám měl ještě daleko“.

...

„Nuže, hombre“, řekl s pohledem, který někteří lidé nazývají opovržlivým.“¹⁷

4.2 Melantrichova 13 – Go West

Román je prvním dílem připravované pentalogie *Melantrichova 13* a vypráví o zážitcích čtrnáctiletého chlapce, Jiřího Zemana, který bydlí v Melantrichově ulici číslo 13. Kniha má celkem 129 stran a je rozdělena do třiceti šesti krátkých kapitol. Lze říci, že se v díle uplatňuje chronologická kompozice, autor však v některých částech uplatňuje též kompoziční postup proudu vědomí. Vypravěčem je sám autor a je přímým účastníkem děje ve funkci prožívajícího já.

---

¹⁴ ZEMAN, Jiří. Kavalíři lásky, meče, slova a noci. Cartouche – rytíř neřesti a lži, Praha: Adonai, 2002, s. 25.

¹⁵ Tamtéž, s. 12.

¹⁶ Seznam slovník. [online], [cit. 2014-03-07].

Dostupné z: <http://slovník.seznam.cz/es-cz/word/?q=hombre&id=jXoL3og28W4>.

¹⁷ ZEMAN, Jiří. Kavalíři lásky, meče, slova a noci. Jay Jakobs – muž jedné pravdy, Praha: Adonai, 2002, s. 123.

Na konci románu je vydavatelská poznámka. 1. dubna 1994 měla být kniha vydána ve Vídni vydavatelstvím Constanta a 14. června 1996 vydavatelstvím Kartago v Praze. Tyto informace se mi bohužel nepodařily ověřit. Obal knihy je ilustrován malířem Aloisem Křesalou.

Román začíná tím, že se chlapec probudí a uvědomí si, že je to den jeho čtrnáctých narozenin. Popisuje, jak vypadá ráno u nich doma, v Melantrichově ulici. Po snídani odejde do školy, ve skutečnosti však bloumá Prahou a do školy neodejde, protože chce oslavit svoje narozeniny. Je únor a Jiří přemýšlí o tom, co by měl podniknout. Chtěl by zajít do kina, ale je moc brzy a kino je zavřené. Pozoruje cvrkot v rušných ulicích hlavního města.

Po chvíli potkává své kamarády, ti jsou ale starší než on a do školy už nechodí. Jsou to Černý, Mirek Berka, Miki Volek, Láďa Lébl a Chrastina. Když zjistí, že má Jiří narozeniny, chtějí to oslavit. Nakoupí velké množství alkoholu a vezmou chlapce s sebou na Uhelňák do bytu, kde spolu hrají na hudební nástroje.

Do bytu přijdou dvě ženy, které Jiří nezná, ostatní chlapci ano. Ženy jsou prostitutky, hned po příchodu se obnaží a v pokoji začnou orgie. Jiřího si nikdo nevšímal, měl rozporuplné pocity, na jednu stranu ho to mrzelo, na druhou stranu mu to, co se v bytě dělo, připadalo odporné. Když už to nemohl vydržet, utekl do koupelny, kde se zavřel. Po chvíli se rozhodl, že se vykoupe. Prohlížel si svoje tělo, srovnával se s ostatními a přemýšlel. Vybavil si vzpomínku na výlet do Krkonoš, kde měl potyčku s místními dětmi, které ho šikanovaly. Jiří se uměl dobře bránit, a proto děti ustříhly ocas jejich oslovi a svedly to na Jiřího. Zemanovi byli okamžitě nuceni rekreaci opustit. Stejný pocit měl Jiří z toho, co se dělo vedle v pokoji.

Když se vykoupal, strčil si do uší tampony, proběhl skrz pokoj do ložnice a schoval se pod peřinu. Po chvíli uslyšel, že se vedle v pokoji o něm baví, že má narozeniny a ať za ním jedna z žen jde. Jiří se modlil, aby usnul a nic nevěděl. Opravdu usnul. Vzbudil ho až smích jedné z žen, Marie, která za ním přišla do ložnice. Nejprve si s ním povídala a pak se začali milovat. Jiří se do Marie ihned zamiloval a představoval si jejich společný život. Za chvíli ale dostal vztek, protože si vzpomněl, co se dělo vedle v pokoji, než za ním Marie přišla. Žárlil, ale neuměl svůj pocit popsat. Milovali se pak ještě několikrát a tento pocit Jiřího opustil. Marie mu pak sama vysvětlila, proč žije takový život.

Zůstali spolu přes noc. Milovali se ještě mnohokrát a Jiří věděl, že Marii opravdu miluje a musí jí to říct. V tu chvíli do pokoje přišel policista. Jiří se bál, ale policista ho

uklidnil, že si přišel vlastně jen užít a že je v tu chvíli mimo službu. Druhý den ráno přišel policista znovu a řekl Jiřímu, že musí domů, že ho hledají. Opatřil mu potvrzení, že byl v nemocnici, protože na ulici zkolaboval. Jiří se nechtěl rozloučit s Marií, chtěl s ní strávit zbytek života. Marie to samé necítila a Jiřího od sebe odehnala. Nakonec se rozešli v dobrém, Jiří už ji však nikdy neviděl.

Domů ho odvedl policista. Jiří si v tu chvíli uvědomil, že překročil hranici mezi dětstvím a dospělostí. Už nikdy nebude stejný.

Hlavním motivem v díle je přerod chlapce v muže, ať už fyzický nebo psychický. Uprostřed děje, když Jiří vzpomíná na dovolenou v Krkonoších, je ještě chlapcem. Vše vidí naivně a pozitivně. I přesto, že mu bylo ukřivděno, užívá si krásný den:

„Prostě jsem jenom začal chápat, že když svítí sluníčko, voní jahodový knedlíky a za chalupou jsou Krkonoše, klidně může den stát za hovno.“¹⁸

Na konci, když Jiří přichází domů, uvědomuje si, co v noci zažil. Ví, že Marii už nikdy neuvidí, a je nešťastný a zklamaný. Život už není jen pozitivní a Jiří si sundal pomyslné růžové brýle:

„No a já si uvědomil, že i když svítí sluníčko na plný pecky, život nemusí být vždycky fajn a že jsem překročil tu mystickou hranici mezi chlapci a muži, mezi muži a smrtí.“¹⁹

Charakteristika postav

Hlavní postavou románu je čtrnáctiletý Jiří. Většina ostatních postav je vedlejších, a autor se o nich spíše jen zmiňuje.

Jiří

Jiří je mladý chlapec, který se zrovna ocitá ve složitém vývojovém období, v pubertě. Nachází se na hranici mezi chlapcem a mužem. Myslí si, že je život k němu spravedlivý. Rodiče si nevzpomenou na jeho narozeniny a vždycky je to on, kdo odskáče otcovy špatné nálady:

„Proč vždycky věří těm druhým a mně ne?! Zmlátí mě a dá za pravdu komukoliv, jen vlastnímu synovi ne. To je fakt velká frajeřina.“²⁰

---

¹⁸ ZEMAN, Jiří. Melantrichova 13 – Go West, Praha: Otakar II, 2000, s. 84.

¹⁹ Tamtéž, s. 128.

²⁰ Tamtéž, s. 82 – 83.

Jiří není spořádaný chlapec, chodí za školu a bere otci drobné peníze, za které si kupuje cigarety a alkohol. Necítí se kvůli tomu provinile, například se obhajuje se tím, že má narozeniny.

Zajímá se o filmy. Když přemýšlí, do kterého kina půjde, promítá si, které filmy tam viděl, a hodnotí je.

Jiří je na jednu stranu bázlivý, když se jedná o Marii, na druhou stranu však touží, aby se s ním milovala. Je ještě mladý, nezkušený a naivní. To je zřejmé z jeho okamžitého milostného vzplanutí k Marii po milostném styku. Myslí si, že ho taky miluje a že spolu budou navždy. Když se ho Marie zeptá, kde by případně měli bydlet, nechápe, proč se na to ptá, nepokládá to za důležité:

„Nechápal jsem, proč se zabývá takovýma blbostma, jako je bydlení, když jí tady vykládám, že ji miluju a že chci bejt do konce života jen s ní.“²¹

Jako většina chlapců v pubertě, i Jiří si začíná všimnout sebe a svého těla. Zkoumá jednotlivé části svého těla a popisuje je. Některé se mu líbí, ale některé nenávidí:

„Hrudník se mi vůbec nelíbil. Žádná chlapská prsa, žádný chlupy. Ani chloupek. Pěkná otrava. Za prsa jsem se styděl – ty bych vyměnil za cokoliv.“²²

...

„Neprošel bych ať jako chlap, nebo jako ženská.“²³

Marie

Marie spí ráda s muži. Je jí jedno, co si myslí ostatní. Vede hýřivý život, plný radovánek, cizích mužů a alkoholu. Dělá to proto, že je s ní většinou manipulováno, ale při sexu je to ona, kdo manipuluje. Život je podle ní plný špatných situací, na které se v jednom kuse snaží zapomínat.

Vše kolem ní je lež a pokrytectví. Nic není takové, jaké by mělo být. Proto si Jiřího oblíbila. Byl ještě mladý, naivní a na nic si nehrál:

„Jsi čtrnáctiletý kluk a taky se chováš jako čtrnáctiletý kluk, i když se snažíš chovat jako dospělý. Ale právě proto se chováš jako kluk, kterému je čtrnáct.“²⁴

---

²¹ ZEMAN, Jiří. *Melantrichova 13 – Go West*, Praha: Otakar II, 2000, s. 120.

²² Tamtéž, s. 66.

²³ Tamtéž, s. 66.

²⁴ Tamtéž, s. 104 – 105.

...

„Dělám to všem kolem navzdory proto, aby mě pomlouvali a špinili. Abych jim přišla už tak neúnosná, aby mě vykopli ze svého divadla pryč. Kamkoli, ale do opravdického světa.“²⁵

Charakteristika prostředí a času

Příběh se odehrává v prostředí Prahy. Nejprve u Zemanů doma v Melantrichově ulici, později se chlapec potuluje po centru města. Když Jiří přemýšlí, co bude místo školy dělat, jmenuje spoustu míst, například obchodní dům Perla, Můstek. Václavské náměstí a další. V druhé části románu se hlavní hrdina ocitá v bytě svých starších kamarádů na Uhelňáku. Prostředí není detailně popisováno.

Čas je v díle určen přesně. Děj se odehrává ve dvou dnech. Narozeniny má Jiří dvacátého února 1963. Atmosféru té doby Jiří popisuje při pozorování cvrkotu města, kde se televize snaží natočit reportáž o nakupování v Praze:

„Konferenciér se připlížil k jedné dívce s ušankou na hlavě a bezelstně se jí zeptal, jestli umí rusky. Odpověděla mu, že 'da'. Nadšeně jí vrazil do ruky banán a rusky se jí zeptal, odkud je. Ihned mu česky odpověděla, že z Olomouce a banány že nechce.“²⁶

V knize autor zmiňuje některé události, které jsou pro tento rok příznačné, například sněhovou kalamitu v Praze nebo atentát na amerického prezidenta.

Jazyková stránka díla

Vypravěčem je čtrnáctiletý hoch a od toho se také odvíjí jazykový styl románu. Autor používá hovorový jazyk a obecnou češtinu. Důležitou součástí jsou i vulgarismy, které charakterizují jak jednotlivé postavy, tak celé sociální prostředí.

Vulgární se může zdát i popis milostných aktů, který lze považovat za pornografii. Cílem tohoto popisu však není jen záměr provokovat sexuální pud. Sexuální představy a prožitky jsou důležitou součástí protagonisty, jenž se právě ocitá v takto citlivém období, a jsou nutné pro pochopení a interpretaci díla.

V díle se prolíná pásmo řeči vypravěče a pásmo řeči postav, vyjádřené nejčastěji přímou řečí. Dále se v textu často objevuje popis jednotlivých situací nebo postav.

---

²⁵ ZEMAN, Jiří, Melantrichova 13 – Go West, Praha: Otakar II, 2000, s. 104 – 105.

²⁶ Tamtéž, s. 41.

4.3 Melantrichova 13 – Výlet na Křivoklát

Tato kniha je druhým dílem pentalogie Melantrichova 13. Próza je označována za román, dílo má však kratší rozsah (celkem 95 stran) a jednu dělovou linii. Autorem ilustrace na obalu je opět malíř Alois Křesala. Vypravěčem je mladý hoch, pravděpodobně Jiří Zeman, jeho křestní jméno však v díle není přímo uvedeno. Uplatňuje se zde chronologická kompozice, je tedy respektován přirozený časový průběh událostí. Kniha není členěna do jednotlivých kapitol, ale na počátku je napsán prolog.

V prologu se Zeman snaží přiblížit prostředí v Melantrichově ulici. Objevují se zde různé postavy, Miky Volek, Charles Vavroš, houslista Slavík a violistka Modřinková a Šálkovi. Objevují se zde konfrontace hlavně mezi manželi Šálkovými. Jejich dohadování a hádky jsou slyšet do ulice. Hádky vrcholí pohlavním stykem, během kterého se stále hádají. V jiném bytě provozují Slavík a Modřinková milostnou předehru hraním na své hudební nástroje. Chlapec již zná tradiční předehru a ví, co bude následovat. Pár se bude milovat ve sklepě v hromadě uhlí. Hoch se nabídne, že dojde pro uhlí, protože je chce pozorovat. Když dorazí do sklepa, Šálkovi jsou už opravdu nazí mezi uhlím. Popisem jejich zvláštních sexuálních praktik prolog končí.

Druhý den ráno tatínek rozhodne, že s maminkou Ankou, chlapcem a jeho sestrou Pavlínkou pojedou na výlet. Po snídani se vydali ze Smíchovského nádraží na Křivoklát. Vybrali si kupé s dvěma starými ženami. Otec Václav byl provokatér, v jejich společnosti si zapálil a byl drzý. Maminka se za něj styděla a snažila se ho umírnit. Když zjistila, že se jí to nepovede, rozzlobila se a odešla s dětmi do vedlejšího kupé. Otec pospíchal za nimi.

V kupé seděl pan Horowitz se svou paní Andromache, která přišla o nohy. Spolu s nimi cestoval i obrovský pes. S nimi si tatínek rozuměl a pan Horowitz jim nabídl ubytování v kempu v Roztokách, kde pracovala jeho přítelkyně Olivie Lobkowiczová. Tatínek poděkoval, ale odmítl, protože měl v plánu vydat se za známým Votýpkou, který mu slíbil, že je sveze na svých koních. Anka byla ale rozčilená, že je Václav přivedl k cizím lidem, se kterými se ani předem nedomluvil.

Z domu Votýpkových nikdo ani po klepání a volání nevycházel. Jeden z místních, který šel zrovna okolo jim, ale řekl, že jsou Votýpkovi určitě doma, protože je před chvílí zahlédl. Zemanovi se posadili na zahradě a dál volali. Po chvíli vyšly dvě malé holčičky a řekly, že tatínek hned přijde. Z domu byla slyšet hádka, Votýpka a Votýpkové, které vadilo, že k nim v neděli přijdou cizí lidé. Váša Votýpka se ale hostů i

přes nevoli své manželky ujal, nabídl jim pohoštění a jízdu na koních. Votýpková byla vzteky bez sebe a dávala to najevo. S maminkou Ankou se nemohly vystát, a proto se rodina vydala nakonec do kempu v Roztokách, kam je posílal pan Horowitz z vlakového kupé. Paní Olívie je přivítala a dala jim k dispozici stan a spacáky. Tatínek z ní nemohl spustit oči a Anka si toho všimla a žárlila.

Druhý den se rozhodli jít na jídlo do restaurace v kempu, kterou Olívie vlastnila. Maminka se s otcem neustále hádala a žárlila. Zjistili, že večer se koná taneční zábava, kterou pořádají místní komunisté, a otec se tam rozhodl s celou rodinou jít. Myslel si, že Anka bude muset dávat pozor a děti a on bude moci v klidu flirtovat s Olívií.

Na zábavě otec flirtuje nejen s Olívií ale také s mladou servírkou, se kterou nakonec odejde ven. Maminka neměla také o nápadníky nouzi, ale odmítala je. Když šla s Pavlínkou na záchod, uviděla Václava se servírkou, chtěla se mu pomstít. Vrátili se do sálu a otec se chtěl najíst, ale číšník si ho nevšímal. Otec byl už podnapilý, a proto si to vyřídil rovnou s kuchařem. Po chvíli za ním přišel policista, který mu chtěl pohrozit a vyvést z lokálu. Jelikož byl ale Václav drzý, začali se prát. Souboj byl vyrovnaný, i přesto že tatínek byl velmi trénovaný. Pak se do potyčky vmísil policistův nadřízený, soudruh kapitán, který policistu okamžitě odvolal. Pak kapitán řekl Václavovi, že mu sice fandí, protože je odvážný a svůj, ale že si musí dávat velký pozor na svou pusu.

V závěru se chlapec rozhodne, že uteče do Ameriky. Když vidí krásnou přírodu v okolí Berounky, je mu trochu líto, že „musí“ tak krásnou zemi opustit. Ale nechtěl dopadnout jako otec:

„...osamělá skála mezi komoušema, který mi nedovolej číst ani rod'áky.“²⁷

Charakteristika postav

Postavy nejsou charakterizovány přímo. Čtenář si jejich vlastnosti domýšlí podle jejich chování. V díle se však objevuje velké množství vedlejších postav, které jsou někdy i detailně popisovány:

„Pingl s ušima, který si půjčil od jezevčíka a jogurtovkama...“²⁸

...

„Zuby se jí leskly lososovou barvou, jak měla sliny obarvený rtěnkou.“²⁹

---

²⁷ ZEMAN, Jiří, Melantrichova 13 – Výlet na Křivoklát, Praha: Chundela & comp, 2001, s. 94.

²⁸ Tamtéž, s. 74.

²⁹ Tamtéž, s. 74.

Charakteristika hlavních postav už tak detailní není, čtenář si o nich obrázek musí vytvořit sám. Vnější vzhled hlavních postav autor nepopisuje.

Jiří

Vypravěčem je dospívající chlapec, který monitoruje život kolem sebe. Rád pozoruje co se kolem něj děje. Začínají ho zajímat ženy a sex a proto chodí tajně pozorovat milenecký pár do sklepa. Všimá si, jak muži pokukují po ženách, zvláště po jeho mamince, a jak jeho otec flirtuje s ženami:

„Krucí, proč jsem malej kluk. Proč už nemůžu bejt dospělej, aby ženský o mě stály.“³⁰

...

„Sjel pohledem po jejích prsou, velkých a tvrdých jak Čertovy kameny na Vyšehradě, zvizitýroval jí zadek a nohy, projel si kníry, jak když holič obtahuje břitvu, a podle toho, jak mlasknul a jak se zatvářil, bylo jasné, že máma je skvělý umělecký dílo, jediná a pravá Mona Lisa.“³¹

Jeho největším snem je dostat se do Ameriky. Často o tom přemýšlí, jaké by to tam asi bylo, a má rád americkou hudbu. Votýpka mu řekne, že má zvláštní palouček květin, do kterých, když si člověk lehne nahý a bude si něco přát, splní se mu to. Chlapec si hned představuje, jaké by to bylo, kdyby to byla pravda:

„Dostanu se do Ameriky a budu tam od rána do večera poslouchat Elvise a nebudu dvakrát denně nacvičovat útek do protiatomovýho krytu, protože ten, kdo atomovky shazuj, před nima nemusí zalejzat.“³²

Tatínek

Tatínek je hlava rodiny. Rád provokuje lidi kolem sebe. Projevuje se hlavně ironicky a se sarkasmem. Má smysl pro humor:

„...přišel k nám chlápek s houslemi v podpaží a ptal se, jak se dostane do koncertní síně v Domě umělců. 'Chce to hlavně cvičit, cvičit, cvičit' poradil mu otec a nastoupili jsme do cinkylinky.“³³

---

³⁰ ZEMAN, Jiří, Melantrichova 13 – Výlet na Křivoklát, Praha: Chundela & comp, 2001, s. 86.

³¹ Tamtéž, s. 15.

³² Tamtéž, s. 52.

³³ Tamtéž, s. 11.

Myslí si, že patří mezi inteligenty a že ví všechno nejlépe. Je to dobrodruh, tvrdil, že nejlépe se žije o samotě v lese. A když už člověk musí žít ve městě, tak jen v Praze, v hlavním městě. Nerad plánuje. Na Křivoklát vyjede s ženou a dětmi i přesto, že není jisté, kde budou tu noc spát. Nebojí se říct nahlas svůj názor, přesto že za něj může být stíhán.

Otec má rád ženy. Rád se na ně dívá a netají se s tím. Na taneční zábavě tančí se servírkou a nakonec se s ní i venku pomiluje. Když je Anna uvidí, zlobí se a chce se pomstít, otec se ještě urazí nebo dělá jakoby nic:

„No a táta se urazil a řekl, že spát ještě nejde, protože to pro něj byla příležitost. Když se máma zeptala proč jako, tak jí odpověděl, že se kvůli ní celý den nenajedl, tak se chce najíst aspoň večer.“³⁴

Maminka

Maminka Anna chce být také hlavou rodiny, protože si myslí, že je otec velmi nespolehlivý. Má na něj neustálý vztek, nejprve za to, že je vzal na výlet, který vůbec nenaplánoval, poté proto, že na něj žárlila. Umí být zlá, hlavně když jde o jiné ženy. Svůj vztek dává najevo ironickými připomínkami:

„Najednou, ale její prsa ti už tak nesmrděj, co. Koukala jsem, že z ní nespustíš oči, kdyby to šlo, nejradši by sis je objednal jako druhou večeři.“³⁵

Ironická je Anna i na nápadníky, kteří se jí dvoří:

„Ale mohli bychom se bavit ještě líp,“ spustil šeptem, ‘kdybychom šli na procházku ven, támhle do křoví’ dodal důvěrně a mrkl na ní levým okem.“

„Vám se chce na velkou?“ zeptala se ho máma a mrkla na něj pravým okem.“³⁶

Charakteristika prostředí a času

Prostředí tohoto díla je reálné, děj se nejprve odehrává v Praze, v Melantrichově ulici, kde rodina bydlí, poté se přesouvá do kontrastně jiného prostředí, na Křivoklátsko. Přímý popis přírody v okolí Berounky se v díle objevuje často:

---

³⁴ ZEMAN Jiří, Melantrichova 13 – Výlet na Křivoklát, Praha: Chundela & comp, 2001, s. 85.

³⁵ Tamtéž, s. 59.

³⁶ Tamtéž, s. 73.

„Když jsme lezli do stanu, vál teplý vítr od polí. Pod šípky na břehu mlaskali tloušti. Berounka si splýkala vlasy ze svých písniček a obloha byla jak v americkém filmu.“³⁷

Charakteristika prostředí je důležitým prvkem v díle. Popis jednotlivých míst, kde se rodina octne, zabíhá do podrobností:

„Statek byl rozlehlej, a jak už to za komunistů a statků bývá, připomínal částečně smeťák...“

...

„Nalevo barák s malými okny, napravo stodola, před ní obří psí bouda u zdi.“³⁸

Děj příběhu se odehrává v průběhu dvou dnů. První den – v neděli – se rodina vydává na výlet a k Votýpkovým, jednu noc přespí v kempu a další večer se koná taneční zábava. Rok není znám, avšak v článku je zmíněno, že se děj odehrává v „době komunismu“.

Jazyková stránka díla

Jiří Zeman se nebojí v díle použít nespisovný a hovorový jazyk. Vulgarismy a jiné expresivní výrazy mají v textu majoritní podíl. Důvodem může být časté používání přímé řeči, která utváří pocit bezprostřednosti dění v pásmu postav. V některých případech není přímá řeč uvedena uvozovací větou:

„Pokud vidím, tak ses s kamarádama zatím jenom posral.“³⁹

V textu je často použito slovo „gogi“ jehož význam se mi nepodařilo vyhledat. Z kontextu je však zřejmé, že se jedná o hanlivé označení, které lze synonymicky vyjádřit jako „hlupák“ nebo „blbec“. Je možné, že se jedná o Zemanův neologismus:

„Byl jsem pěkněj gogi, že jsem neutekl do Ameriky už včera.“⁴⁰

...

„A když ho nějakěj gogi rád neměl, tak mu táta dal přes hubu a bylo.“⁴¹

---

³⁷ ZEMAN Jiří, Melantrichova 13 – Výlet na Křivoklát, Praha: Chundela & comp, 2001, s. 94.

³⁸ Tamtéž, s. 24.

³⁹ Tamtéž, s. 53.

⁴⁰ Tamtéž, s. 10.

⁴¹ Tamtéž, s. 16.

4.4 Autobiografické prvky v románech Melantrichova 13

Je zřejmé, že se v obou dílech pentalogie Melantrichova 13 objevují autobiografické prvky. Jiří Zeman totiž své dětství strávil v Melantrichově ulici číslo 13. Větší množství těchto prvků nalezneme v prvním dílu „Go West“. Již v první kapitole vypravěč uvádí, že je dvacátého února a má narozeniny. To souhlasí i s datem narození Jiřího Zemana, který se narodil téhož dne. V dalších kapitolách se dozvídáme, že chlapec slaví čtrnáctiny a je rok 1963. To souhlasí i s životními daty Zemana, ten se narodil v roce 1949 a v roce 1963 tedy opravdu oslavil čtrnácté narozeniny. V prvním díle se dozvídáme, že se chlapec jmenuje Jiří, v díle druhém se dokonce objevuje i příjmení.

„Jasně v tvém chování rozeznávám povahové rysy Zemanů.“⁴²

Ve *Výletu na Křivoklát* se objevují i křestní jména ostatních členů rodiny, otec Václav, matka Anna a sestra Pavlína. I tato jména jsou autentická.

---

⁴² ZEMAN Jiří, *Melantrichova 13 – Výlet na Křivoklát*, Praha: Chundela & comp, 2001, s. 8.

5 Jiří Zeman v širším kontextu

Tvorba Jiřího Zemana je velice rozmanitá. Zařazení autora do širšího literárního kontextu je téměř nemožné. Nezařaditelné jsou zvláště jeho romány *Melantrichova 13*. Nelze tvrdit, že se jedná o autobiografie. Jsou to spíše díla s autobiografickými prvky. Jiří Zeman často pracuje s představivostí a fantazií, a proto je možné, že některé části románů jsou pravdivé a některé smyšlené.

Jiří Zeman není samozřejmě jediný, kdo se zajímá o tajemno a záhady. Do magazínu *Fantastická fakta* přispíval spolu s Alešem Česalem, Otomarem Dvořákem, Janem Servínem a Jakubem Čechem, Otomar Dvořák je autorem řady knih s tematikou záhad a pokladů, stejně jako Zeman.

Jiří Zeman není ani jediný, kdo se zajímá o přežití v přírodě, můžeme ho však považovat za zakladatele Survivalu v Čechách. V současné době kurzy přežití pořádá mnoho organizací a nadšenců, například na internetových stránkách www.preziti.cz je možné se na kurz Přežití přihlásit, ten se ale od Zemanových liší, například tím, že účastníci musí plnit předem připravené úkoly. Mnoho zahraničních pořadů o přežití se vysílá i v televizi, tyto pořady se však od Zemanova Přežití liší extrémními podmínkami, do kterých se účastníci dostanou například při provozování soutěží, adrenalinových aktivit, sportu či jiných zájmů. Kurzy Jiřího Zemana jsou však i pro nás „obyčejné“ osoby, kterým se jednou může stát, že se octnou sami bez jídla, vody a přístřeší v přírodě.

6 Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se pokusila představit spisovatele a dobrodruha Jiřího Zemana, o kterém zatím nebyl sepsán jiný souvislý rozsáhlejší text. Protože se spisovatel v současné době nachází v zahraničí, nebylo mi umožněno se s ním osobně setkat. Pro vytvoření portrétu jsem tedy využila informací z obálek knih.

Důležitým zdrojem informací mi byli také autorovi spolupracovníci a přátelé, zejména však pan Alois Křesala, ilustrátor Zemanových knih a přítel, se kterým jsem se spojila telefonicky. Pan Křesala mi přiblížil Jiřího Zemana jako člověka, dozvěděla jsem se, že je dobrodruh tělem i duší. Je zábavný, přátelský a dokáže hodiny vypravovat o svých zážitcích z cest. Na druhou stranu se může jevit jako nespolehlivý, když na nějaký čas zmizí do přírody a nikdo neví kde je, a kdy se vrátí.

Důležitou součástí Zemanova života je pořádání expedic „Přežití – Survival“. Při těchto expedicích se člověk živí jen tím, co mu poskytne příroda. Jiří Zeman má obrovské znalosti rostlin a díky tomu umí v přírodě přežít bez vody a jídla mnoho dní. Protože již v 70. letech propagoval „Přežití“ v časopise Mladý svět, můžeme Jiřího Zemana považovat za zakladatele Survivalu v Čechách.

V druhé části práce jsem se zaměřila na spisovatelovu tvorbu. Pokusila jsem se díla zařadit do jednotlivých kategorií podle témat. Jiří Zeman si oblíbil přírodu, záhady a historii. Mimo tato témata umisťuji Zemanovy romány z budoucí pentalogie *Melantrichova 13*. Tyto romány obsahují autobiografické prvky a týkají se vztahů mezi lidmi. Děj se může zdát prostý (zejména v druhém díle – Výlet na Křivoklát), objevují se zde však situace, které mohl zažít každý člověk. První díl pentalogie – Go West – se může zdát dokonce pohoršující, poněvadž v něm najdeme pornografické prvky.

Za zmínku stojí i díla, která dosud nebyla vydána, kvůli neshodám s nakladatelstvím Chundela & comp. Rukopisy těchto děl zřejmě existují a pravděpodobně budou v budoucnu vydány. Za stěžejní pokládám nevydanou encyklopedii ABC přežití I., která se zabývá problematikou přežití v divoké přírodě, na které Jiří Zeman dlouho pracoval.

V závěru práce jsem se pokusila zařadit Jiřího Zemana do širšího literárního kontextu, což nebyl jednoduchý úkol. V redakci magazínu Fantastická fakta spolupracoval například s Otomarem Dvořákem a dalšími, kteří se také zajímají o záhady a tajemno. Každý z autorů měl však své zaměření (okultní fenomény, historie, archoastronautismus, příroda a jiné.)

Přežití a vše s ním spojené je v dnešní době velmi rozšířené, existuje mnoho televizních pořadů a nadšenců, kteří podobné kurzy pořádají. Jedná se však již o komerční záležitost, která se Zemanovým Survivalem nemá mnoho společného.

Jiří Zeman je neobyčejný člověk. Procestoval mnoho míst v Čechách i v zahraničí a z těchto cest si přivázel mnoho nevšedních příběhů a zkušeností. Ať už píše o svých zkušenostech z přírody, o záhadách, které si vyslechl u domorodců, nebo o minulosti, dětství a dospívání, jedná se o neobvyklé čtení, které může být čtenáři nevšedním zážitkem. Mým úkolem není hodnocení Zemanových děl ani jeho samotného. Mým úkolem bylo představit a přiblížit dílo nevšedního a pozoruhodného člověka, spisovatele Jiřího Zemana, jenž by díky své pestré tvorbě mohl být zajímavý téměř pro každého.

7 Literatura a zdroje

Primární literatura:

ZEMAN, Jiří. *Melantrichova 13 - Výlet na Křivoklát*. Praha: Chundela & comp., 2001, ISBN 80-86557-04-9.

ZEMAN, Jiří. *Melantrichova 13 – Go west*. Praha: OTAKAR II., Michal Zítka, 2000, ISBN 80-86355-58-6.

ZEMAN, Jiří. *Kavalíři lásky, meče, slova a noci*. [Praha]: Adonai, s. r. o., 2002, ISBN 80-7337-016-6.

ZEMAN, Jiří. *Věřte nevěřte*. 1/2000. Praha: Ivo Železný, s. r. o., 2000, ISBN 80-240-1519-6.

ZEMAN, Jiří. *Věřte nevěřte*. 2/2000. Praha: Ivo Železný, s. r. o., 2000, ISBN 80-240-1520-X.

ZEMAN, Jiří. *Věřte nevěřte*. 3/2000. Praha: Ivo Železný, s. r. o., 2000, ISBN 80-240-1521-8.

ZEMAN, Jiří. *Věřte nevěřte*. 4/2001. Praha: Ivo Železný, s. r. o., 2001, ISBN 80-240-1948-5.

ZEMAN, Jiří. *Věřte nevěřte*. 5/2001. Praha: Ivo Železný, s. r. o., 2001, ISBN 80-240-1949-3.

ZEMAN, Jiří. *Věřte nevěřte*. 6/2001. Praha: Ivo Železný, s. r. o., 2001, ISBN 80-240-1966-3.

ZEMAN, Jiří. *Magazín záhad: Fantastická fakta*. 4/99. Praha: Ivo Železný s. r. o., 1999, ISBN 80-240-1158-1.

ZEMAN, Jiří. *Magazín záhad: Fantastická fakta*. 1/98. Praha: Ivo Železný s. r. o., 1998, ISBN 80-240-0327-9.

ZEMAN, Jiří. *S batohem po Česku: Praha a okolí*. Třebíč: Akcent, 2009, ISBN 978-80-7268-635-3.

ZEMAN, Jiří. *Vyražte si o víkendu vykopat poklad*. Praha: Adonai, 2000, ISBN 80-86500-02-0.

ZEMAN, Jiří. *Předtuchy slavných*. Praha: Adonai, 2001, ISBN 80-86500-47-0.

ZEMAN, Jiří. *Hody hody doprovody, aneb, jak se slavily Velikonoce ve staré Praze*. Třebíč: Akcent, 2007, ISBN 978-80-7268-406-9.

ZEMAN, Jiří. *Hoj ty Štědrý večere, aneb, jak se slavily Vánoce ve staré Praze*. Třebíč: Akcent, 2007, ISBN 978-80-7268-458-8.

Články v časopisech

Jirka. *Přežití - start*. Mladý svět, XXI. ročník, č. 4, Praha: Mladá fronta, 1979, s. 31.

Jirka *Přežití (2) - start*. Mladý svět, XXI. ročník, č. 34, Praha: Mladá fronta, 1979, s. 31.

Jirka. *Přežití (2) - start*. Mladý svět, XXI. ročník, č. 38, Praha: Mladá fronta, 1979, s. 31.

ZEMAN, Jiří. *Budeme se živit housenkami? 21. století*. Praha: RF Hobby, 2003, s. 64.

Elektronické zdroje

Autor neuveden. *Survival přežití*. [online]. [2014-04-06]. Dostupné na WWW: <http://zemansurvival.wz.cz/>.

ZEMAN, Jiří. *Přežití*. [online]. [cit. 2014-04-06]. Dostupné na WWW: http://www.czech-press.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=231:peiti-sp-1568830231&catid=1628&Itemid=148t.

ZEMAN, Jiří. *Přežití v horách*. [online]. [2014-04-06].

8 Resume

The purpose of the seminar paper is to introduce a writer and an adventurer Jiří Zeman. At first his life is described, which was not an easy task because the writer lives abroad. There is mentioned author's biggest passion, the theme of survival in wild nature within the work. Further, the work contains the list of Zeman's writings which were published in our country and books, that were supposed to be published but due to disagreements with the publisher they weren't. Some of Zeman's writings are described closer and the autobiographical elements are pointed out. In the conclusion the writer Jiří Zeman is classified into wider literary context.

9 Seznam příloh

1) Portrét Jiřího Zemana

KŘESALA, Alois. *SURVIVAL PŘEŽITÍ* [online]. [cit. 6. 4. 2014].

Dostupný na WWW: <http://zemansurvival.wz.cz/zeman.htm>.

2) Fotografie Jiřího Zemana při „Přežití“ v Alpách

Autor neuveden. *SURVIVAL PŘEŽITÍ* [online]. [cit. 6. 4. 2014].

Dostupný na WWW: <http://zemansurvival.wz.cz/AK.htm>.

Přílohy

Příloha číslo 1 Portrét Jiřího Zemana

Příloha číslo 2 Jiří Zeman při „Přežití“

